

B. HÂKİMLERİN STATÜSÜNE İLİŞKİN AVRUPA ŞARTI

Strasbourg, 8-10 Temmuz 1998

1. Genel Prensipler

1.1 Hâkimlerin statüsü her bireyin, haklarının emanet edildiği mahkemelerden ve her hâkimden haklı olarak beklediği yeterlilik, bağımsızlık ve tarafsızlığın sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu metin, bağımsızlık ve tarafsızlığı zedeleyen her türlü düzenlemeyi ve usulü onaylamamaktadır. Mevcut Şart bu hedefleri gerçekleştirmeyi garanti edebilecek hükümleri içermektedir. Değişik Avrupa ülkelerindeki bu garantilerin seviyesini yükseltmeyi amaçlamaktadır. Ulusal mevzuatlarda halihazırda öngörülmuş olan bu garantileri azaltmak amacıyla bir değişiklik yapmak için kullanılamaz.

1.2 Her Avrupa ülkesinde, hâkimlerin statüsüne ilişkin temel prensipler en yüksek düzeyde iç hukukta düzenlenmekte olup, bu düzenleme en azından yasa düzeyinde olmaktadır.

1.3 Seçimi, işe alınmayı, atamayı, mesleki ilerlemeyi veya bir hâkimin görevinin sona ermesini etkileyen her karar bakımından en azından yarısı hâkimler tarafından yargının en geniş şekilde katılımını sağlayacak şekilde seçilmiş olan hâkimlerden oluşan ve yürütmeye ve yasamaya karşı bağımsız bir otorite öngörmektedir.

1.4 Bu Statü, her hâkime bu Statüde öngörülen haklarının veya genel olarak bağımsızlığının veya hukuki sürecin bağımsızlığının bir şekilde tehdit edildiğini veya ihlal edildiğini düşündüğü takdirde, bu bağımsız otoriteye başvuru yapma imkanını vermektedir.

1.5 Hâkimler görevlerini yerine getirirken bireylere saygı göstermeli ve bireylerin haklarının güvencesi olarak verecekleri her kararın gerektirdiği yüksek düzeyde bir yeterliliği sürdürmek ve yargulamalar nedeniyle öğrenmiş olduğu sırları saklamak hususunda gerekli dikkat ve itina göstermelidir.

1.6 Devletlerin, hâkimlerin görevlerini layıkıyla yerine getirebilmeleri için gerekli araçlara sahip olmasını ve özellikle davaları makul bir süre içinde bitirebilmelerini sağlamak gibi bir ödevi vardır.

1.7 Hâkimler tarafından kurulmuş olan ve hâkimlerin serbestçe üye olabildikleri bu meslek örgütleri özellikle kendileri ile ilgili kararlar veren makamlar karşısında statülerinin sağladığı hakların korunması bakımından katkıda bulunur.

1.8 Hâkimlerle adalet yönetimi ve bu amaçla gerekli araçların belirlenmesi ile ulusal ve yerel düzeyde bunların tahsisi hususunda onların temsilcileri ve meslek örgütleri kanalıyla ilişki kurulur. Aynı yolla hâkimlerin ilgili mevzuatının değiştirilmesi, ücretlerinin belirlenmesi ve sosyal refahları bakımından hâkimlere danışılır.

2. Seçim, İşe Alınma, İlk Eğitim

2.1 Statünün bağımsız bir organ tarafından hâkimlerin seçimi ve işe alınmaları hususundaki kuralları, adayların kendilerine verilen hukuki meseleleri tarafsız ve serbest bir şekilde değerlendirebilme ve bireylerin onuruna saygı ile yasaları uygulama yeteneğine dayanmaktadır. Bu Statü herhangi bir adayın sadece cinsiyeti veya etnik veya sosyal kökeni veya felsefi ve siyasi görüşü veya dini inançları nedeniyle dışlanmasını yasaklar.

2.2 Statü, eğitim durumu veya önceki tecrübe ile ilişkili koşullar yoluyla yargı görevini yerine getirebilmek hususundaki yeterliliği sağlayan şartlara ilişkin düzenleme öngörmektedir.

2.3 Statü, seçilmiş olan adayların yargı görevlerini etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri için

devletin sağladığı uygun eğitim programlarıyla hazırlanmalarını sağlar.

2.3 no'lu paragrafta belirtilmiş olan otorite, adli görevlerin yerine getirilmesiyle yakından ilgili olan açık fikirli, yeterli ve tarafsız olma değerlerinin ışığında, bu eğitim programlarının ve bunu uygulayan kurumun elverişliliğini/uygunluğunu sağlar.

3. Atama ve Azlolunamama

3.1 Seçilmiş olan bir adayın hâkim olarak atanması ve bir mahkemede görevlendirilmesi kararı 1.3'te belirtilen bağımsız makam tarafından veya onun , teklifi veya tavsiyesi veya rızası veya görüşü üzerine alınacaktır.

3.2 Statü, adayın veya yakınlarının geçmiş faaliyetlerinin bir mahkemeye atanmasına engel olacak şekilde adayın tarafsızlığı ve bağımsızlığı hususunda haklı ve objektif şüphelere yol açabilecek halleri düzenliyor.

3.3 İşe alınma usulü bir deneme süresi öngördüğü takdirde, kısa bir süre için olmak üzere, hâkimliğe aday gösterildikten sonra fakat daimi kadrosu onaylanmadan önce veya yenilenecek şekilde sınırlı bir süre ile işe alındığında, daimi kadroya atanmaması veya yenilenmemesi kararı, 1.3'te belirtilen bağımsız makam tarafından veya onun teklifi, veya tavsiyesi veya rızası veya görüşü üzerine alınacaktır. 1.4'teki hüküm deneme süresine tabi tutulmuş olan kişilere de uygulanacaktır.

3.4 Mahkemede görevli bir hâkim, prensip olarak, başka bir mahkemeye veya başka bir göreve, terfi yoluyla da olsa, hür rızası olmadan atanamaz. Bu prensibe istisna haller ise; bir disiplin soruşturması sonucunda yer değiştirme öngörülmüş olması, mahkeme sisteminde hukuka uygun bir değişikliğin yapılmış olması ve komşu bir mahkemede, azami süresi yasada sıkıca sınırlanmış olmak ve 1.4'te öngörülen düzenlemeye aykırı olmamak üzere geçici bir görevlendirme yapılmasıdır.

4. Kariyer Gelişimi

4.1 Kıdem esasına dayanmadığı hallerde, terfi sistemi, bir veya birkaç hâkim tarafından objektif kriterler gözetilerek ve ile ilgili hâkimle de tartışılarak münhasıran hâkimlerin mesleklerindeki performanslarına dayanır. Terfi ile ilgili kararlar 1.3'te belirtilen makam tarafından onun teklifi veya uygun görüşü ile resmen bildirilir. Terfiye layık görülmeyen hâkimler bu makam Önünde şikayette bulunma hakkına sahip olmalıdır.

4.2 Adli görevleri dışında hâkimler vatandaş olarak sahip oldukları hakları çerçevesinde serbestçe faaliyette bulunurlar. Bu özgürlük ancak bu faaliyetlerin bir hâkime güven veya hâkimin tarafsızlık veya bağımsızlık özellikleriyle bağdaşmaması veya önündeki meselelerle makul bir sürede ve gerektiği gibi ilgilenmesine engel olduğu durumlarda sınırlandırılabilir. Edebi veya sanatsal faaliyetler dışında kazanç doğuran mahkeme dışındaki faaliyetleri için yasada öngörülen koşullar çerçevesinde önceden izin alması gerekmektedir.

4.3 Hâkimler tarafsızlık ve bağımsızlıklarına duyulan güveni etkileyebilecek her türlü hareket, eylem veya beyandan kaçınmalıdır.

4.4 Statü hâkimlerin görevlerine yerine getirebilmeleri için gerekli olan sosyal ve kültürel bilgilerin yanı sıra, teknik bilgilerini devletin sunduğu eğitim programlarından düzenli olarak faydalanmak suretiyle geliştirmelerini garanti eder ve bunun 2.3'te öngörüldüğü koşullarıyla organize edilmesini sağlar.

5.Sorumluluk

5.1 Bir hâkimin yasada açıkça öngörülen görevlerinden birini ihmal etmesi durumunda, en az yarısının seçilmiş hâkimlerden oluştuğu bir kumlun, ilgili hâkimin kendisini temsil hakkı olduğu ve tüm tarafların dinlendiği bir ortamda, teklifi, önerisi veya uygun görüşünü takiben cezalandırılması mümkündür. Cezai tedbirlerin niteliği kanunda öngörülür ve hükümlenilecek bu tedbirler orantılılık prensibine uygun olacaktır. Bu kararlara karşı yüksek yargıda temyiz yolu açık olacaktır.

5.2 Hâkimin görevine ilişkin eylem veya kararlarından dolayı haksız bir şekilde zarar görülmesi halinde, bu zarardan dolayı tazminat hakkı devlet tarafından güvence altına alınır. Kanunda ağır ve mazur görülemez bir şekilde adli göreve ilişkin kuralların ihlal edilmesi halinde, belirli bir zaman içinde devletin bu tazminatı yasal yollarla ilgili hâkime rücu etmesi imkanı öngörülebilecektir. Bu husustaki talebin yetkili mahkemeye sunulmasından önce 1.3'te öngörülen kumlun İzninin alınması gerekmektedir.

5.3 Her bireyin belirli bir formaliteye bağlı olmaksızın bir davaya ilişkin olarak adli hatalardan dolayı bağımsız bir kumla şikayet hakkı olmalıdır. 5-1'de öngörüldüğü şekliyle, dikkatli ve detaylı bir inceleme sonucunda hâkimin görevini ihmal ettiği ortaya çıkarsa, ilgili kurul meseleyi disiplin kuruluna veya yasaya göre bu konuda yetkili makama bu durumu ileterek, buna öneride bulunur.

6.Ücret ve Sosyal Refah

6.1 Hâkimlik mesleğini yapanlar, kararlarını ve daha genel olarak yetkileri çerçevesindeki hareketlerini, bağımsızlık ve tarafsızlıklarına zarar verecek şekilde etkileyecek baskıları önlemek için belirli bir seviyede ücreti hak eder.

6.2 Hizmetin uzunluğuna, atandıktan görevin niteliğine ve önemine göre bu ücret, şeffaf bir şekilde değişebilecektir.

6.3 Hâkimlere hastalık, hamilelik, yaşlılık ve ölüm gibi sosyal risklere karşı güvence sağlanır.

6.4 Belirli bir süre hizmet ederek, emekliliğe hak kazanmış kişilere, mümkün olduğunca görevde iken ödenmekte olan son ücret seviyesine yakın bir emekli maaşı ödenir.

7.Görevin Sona Ermesi

7.1 Hâkimlik mesleği, istifa, sağlık nedenleri, belirli bir yaş sınırına ulaşmak veya görev süresinin dolması veya 5.1'de öngörülen koşullarda meslekten ihraç yollarıyla sürekli bir şekilde son bulur.

7.2 Belirli bir yaş sınırına ulaşmak veya görev süresinin sona ermesi dışında 7.1'de öngörülen nedenlerden birinin gerçekleştiğinin 1.3'te belirtilmiş olan kurul tarafından da onaylanması gerekir.